

A Szerzői Jogi Szakértő Testület szakvéleményei

Munkaviszonyban alkotott bankjegykép átdolgozása és pénzkibocsátás során való felhasználása

Ügyszám: SZJSZT 16/2006

A megbízó által feltett kérdések:

1. Munkaviszonyban alkotott mű (bankjegy) munkáltató által – a kibocsátó megrendelésére – történő átdolgozása során mely az a követendő eljárás, amely alkalmazásával nem sértjük az átdolgozás alapjául szolgáló mű szerzőjének jogait?
2. Ha az átdolgozás alapjául szolgáló mű szerzője nem nyilatkozik nevének feltüntetése kérdésében, akkor milyen impresszummal bocsátható ki a bankjegy?
3. Eljárhat-e a megbízó (a továbbiakban: Társaság), mint a bankjegy gyártója, valamint a szerző munkáltatója a szerzői jogi nyilatkozatok beszerzésében, ha a bankjegy kibocsátója és megrendelője az MNB, valamint a 3. sz. mellékletként csatolt szerződés szerinti az MNB és a Társaság 2005. április 29-én szerződést kötött a bankjegyen elhelyezett szerzői alkotáshoz kapcsolódó vagyoni jogok, valamint a bankjegy előállításához és többszörözéséhez szükséges eszközök tulajdonjogának átruházásáról, és azok az MNB-t illetik.
4. A forgalomban lévő 500,-Ft-os bankjegy átdolgozása az egyszeri, 2006. október 23-ai dátumú – több milliós darabszámú kibocsátásra, sérti-e az Szjt. 13. §-át?
5. Az emlékbankjegyen megjelenített, az 1946-ban kibocsátott és a megbízó által nyomtatott százmillió pengős bankjegyen szereplő Országház ábrázolás korlátozások nélkül felhasználható-e?

Az eljáró tanács válasza:

I. Általános megállapítások

Figyelemmel arra, hogy a bankjegykép szerzői jogi védelméről szóló korábbi SzJSZT vélemény SzJSZT-09/01. tárgya összefügg a jelen megkeresés tárgyával, az alábbiakban rögzíti az eljáró tanács, hogy mely korábbi megállapításokból, azok mely módosításából és milyen tényállásból kell a most feltett kérdések megválaszolásához kiindulni.

1.1. A bankjegy -grafika szerzői mű, amelynek átdolgozása valósul meg a megbízás tárgyát képező felhasználás során.

Az 500 Ft-os bankjegy képeit (grafikáját) a Társasággal munkaviszonyban álló grafikusművészek tervezték. A tényállásba az eljáró tanács beleérti, hogy

- a bankjegyképek az 1999. évi LXXVI. törvény (Sztj.) 1. § (2) bekezdés h) pontban meghatározott képzőművészeti alkotások, amelyek rendelkeznek az Sztj. 1. § (3) bekezdés szerinti egyéni eredeti jelleggel, ezért szerzői műnek minősülnek,
- a munkaviszonyban álló grafikusművészek munkaköri kötelezettségei közé tartozik a bankjegyképek megalkotása [un. szolgálati mű¹].

-

A jelen megkeresés szerint nem vitatott tényállási elem, hogy az 500 Ft-os bankjegy eredeti grafikája szerzői jogi értelemben átdolgozásra kerül, vagyis az 1956-os forradalom évfordulója alkalmából kibocsátandó emlékbankjegyen rögzített eredeti (átdolgozott) műre és az átdolgozásra nézve is megvalósul a szerzői mű minősítéshez szükséges egyéni- eredeti jelleg követelménye.² Az átdolgozás az előoldalra terjed ki. A hátoldalon más szerző művét kívánja a pénzkibocsátó felhasználni.

1.2. A pénzkibocsátás teljes folyamata során megvalósított felhasználás az Sztj. 1. § (4) bekezdés hatálya alá tartozik, tehát arra a szerzői jogi védelem nem terjed ki.

A pénz kibocsátása kifejezett jogszabályi formát ölt (változás az SzJSZT 09/01. sz., korábbi szakvéleményhez képest!). A Magyar Nemzeti Bankról szóló 2001. évi LVIII. törvény (MNB tv.) 4. § (2) bekezdése alapján **az MNB kizárólagosan jogosult bankjegy (...) kibocsátásra. Az MNB által kibocsátott bankjegy (...)- ideértve az emlékbankjegyet és emlékérmét is – a Magyar Köztársaság törvényes fizetőeszköze.**

Az MNB tv. 31. § (1) bekezdése alapján a **bankjegyek (...) kibocsátását**, címletét és külső kiállítását, valamint bevonását az MNB elnöke **rendeletben hirdeti ki.**

Az MNB tv. 34. § (1) bekezdése alapján forgalomban lévő törvényes fizetőeszközzel, valamint az euróról utánzatot készíteni vagy készíttetni bármely célra (színházi előadásra, televízió- vagy filmfelvételnél való felhasználásra, oktatásra stb.) csak az MNB engedélyével, illetőleg az MNB elnökének rendeletében meghatározottak szerint szabad.

A (2) bekezdés szerint az utánzatok előállítás, nyilvántartása, őrzése, megsemmisítése tekintetében az MNB elnökének rendeletében meghatározottak szerint kell eljárni.

Az MNBtv. 60. § (1) bekezdése szerint a **Magyar Nemzeti Bank elnöke a jogalkotásról szóló törvényben** (1987. évi XI. törvény, a továbbiakban: Jat.) **meghatározottak szerint** rendelkezik rendeletalkotási hatáskörrel.

---

¹ Sztj 31. §, 1969. évi III. tv.(rSztj.) 14. § és a 9/1969. (XII.29.) MM.r, a továbbiakban: rSztjtv. 11. és 12. §

² Sztj. 4. § (2) bekezdés

A jogalkotásról szóló az állami irányítás egyéb jogi eszközeiről szóló fejezete az MNB-t feljogosítja ugyan normatív aktus kibocsátására, ez azonban a jegybanki rendelkezés,³ amely nem áll kapcsolatban a pénzkibocsátással. A Jat. rendelkezik a Magyar Köztársaság hivatalos lapjáról, felsorolja, hogy a hivatalos lap kötelezően mely normatív és egyedi aktusokat tartalmaz, továbbá kimondja, hogy „jogszabály ... a Magyar Közlönyben más közlemény közzétételét is elrendelheti.”⁴

A sajátos MNB elnöki rendeletalkotási szabályokat (amelyek a nehézkesen módosítható Jat szabályokat helyettesítik), maga az MNB tv. tartalmazza.⁵

E szabályhoz kapcsolódik az az MNBtv. 60. § szerinti szabály, amelynek alapján a **pénzjegykibocsátásról szóló MNB rendeletet a hivatalos lapban ki kell hirdetni.**⁶

Alappal lehet tehát állítani, hogy a pénzkibocsátásról szóló MNB rendelet, és annak tartalma hivatalos irat, amelyre az Szjt. 1. § (4) bekezdést kell alkalmazni, azaz „(4) Nem tartoznak e törvény védelme alá a jogszabályok, az állami irányítás egyéb jogi eszközei, a bírósági vagy hatósági határozatok, a hatósági vagy más hivatalos közlemények és az ügyiratok, valamint a jogszabállyal kötelezővé tett szabványok és más hasonló rendelkezések”.

A pénzkibocsátási rendelet jogszabály, de még ha annak nem is lehetne tekinteni, akkor is jogszabályi formában közzétett „más hasonló rendelkezésként” minősül.

Mivel a kibocsátásra kerülő bankjegy közérdekű megismertetésének funkciója az MNB rendelete esetében maradéktalanul teljesül, állítható, hogy a rendelet hivatalos lapi közzététele vonatkozásában a bankjegy grafikai képe nem tekintendő szerzői jogilag

³ 51/A. § (1) A Magyar Nemzeti Bank elnöke a külön törvényben meghatározott körben jegybanki rendelkezésként a pénzügyi intézményekre és a pénzügyi intézménynek nem minősülő, kiegészítő pénzügyi szolgáltatást végző jogi személyekre, valamint a befektetési szolgáltatókra és az értékpapírok forgalomba hozataláról, a befektetési szolgáltatásokról és az értékpapír-tőzsdéről szóló 1996. évi CXI. törvény 208. §-a szerint elszámolóházakra kötelező előírásokat adhat ki. A jegybanki rendelkezést a Pénzügyi Közlönyben közzé kell tenni.

(2) A jegybanki rendelkezés a pénzforgalom tekintetében a jogi személyekre, jogi személyiség nélküli gazdasági társaságokra és természetes személyekre is kiterjed. Az ilyen jegybanki rendelkezést az igazságügy miniszterrel egyetértésben kell kiadni és a Magyar Közlönyben kell közzétenni.

⁴ 57. § (1) A Magyar Köztársaság hivatalos lapja a Magyar Közlöny.(2) A Magyar Közlöny tartalmazza a jogszabályokat, a nemzetközi szerződéseket, az Országgyűlés és a Kormány határozatait és jogi iránymutatásait, a Legfelsőbb Bíróság irányelveit, és elvi döntéseit, valamint a személyi kérdésekben hozott döntéseket, ideértve a Kormány által adományozott kitüntetések is.(3) Jogszabály, illetőleg a Miniszterelnök a Magyar Közlönyben más közlemény közzétételét is elrendelheti.

⁵ MNBtv. 60.§

(2) Az MNB elnökének rendelete esetében a véleményezési határidő öt munkanapnál, átfogó vagy nagy terjedelmű szabályozás esetén tíz munkanapnál nem lehet kevesebb.

(3) Az MNB elnökének rendelete esetében az igazságügy miniszter véleményezési jogkörét kizárólag a rendelet alkotmányosságának, jogrendszerbe illeszthetőségének és a jogalkotási szakmai követelmények teljesülésének szempontja alapján gyakorolja. Ha az igazságügy miniszter a véleményezésre adott határidőn belül nem nyilatkozik, azt úgy kell tekinteni, hogy a tervezetben foglaltakkal egyetért.

(4) A jegybanki alapkamatról és a kötelező tartalékráta mértékéről szóló rendeletek tervezetéről és a kapcsolódó szakmai indoklásról az igazságügy miniszter véleményét nem kell kikérni.

(5) Az alapkamat meghatározott időponttól hatályos mértékét az MNB az általa bérelt elektronikus hírügynökségi oldalon, valamint honlapján hirdeti ki.

(6) Rendkívüli esetben a kötelező tartalék mértékét az MNB a kötelező tartalékképzés hatálya alá tartozó szervezetek részére küldött elektronikus üzenet formájában hirdeti ki.

(7) Az (1) bekezdés c) pontja alapján kiadott rendeletet annak hatálybalépése előtt 15 nappal kell kihirdetni.

(8) Az (5) és (6) bekezdésben foglalt különleges kihirdetési formákat követően a rendeleteket a jogszabályok kihirdetésére vonatkozó általános szabályoknak megfelelően is közzé kell tenni.

⁶ MNBtv. 60. § (1) A Magyar Nemzeti Bank elnöke a jogalkotásról szóló törvényben meghatározottak szerint rendeletben szabályozza (...) d) a bankjegyek és az érmék (ideértve az emlékbankjegyeket és az emlékérméket is) kibocsátását, címletét, külső kiállítását, bevonását, és a (8) bekezdésből és a JAT-ra utalásból következik a kihirdetés. Pl. 5/2006. (III. 23.) MNB rendelet új biztonsági elemekkel ellátott 1000 forintos címletű bankjegy kibocsátásáról.

védettnek. A bankjegy hivatalos lapban történő közzététele átfogja a bankjegy, mint mű többszörözését és terjesztését, vagyis kétségkívül felhasználás az Szjt. 16. §-a és 17. §-a alapján, azonban e felhasználás tekintetében a bankjegy-mű ki van véve a szerzői jogi védelem alól.

A pénzkibocsátás azonban nemcsak a közzétételből, hanem egyéb cselekményekből is áll. Az állam, mint a piacgazdaság stabilitásáért felelős tulajdonos tulajdonjogának részjogosítványát, a pénzkibocsátás jogát törvénnyel a jegybankra telepítette.⁷ A Társaság a jegybank teljesítési segédje e folyamatban. **Ez kétségkívül a pénzkibocsátás körében megvalósuló többszörözés (a grafikai mű pénzkibocsátási célú rögzítése és másolása) sajátos, minden szerzői műfelhasználástól eltérő vonása. E többszörözés a pénzkibocsátás MNB rendelet által megalapozott „hivatalos irat” funkció határain belül marad.**⁸

A pénzkibocsátás második lépése a többszörözött bankjegyek fizetőeszközként való "terjesztése". (Ezt is az MNB végzi.) A pénzkibocsátás során történő bankjegy (pénzérme) terjesztés a szerzői jogi terjesztés fogalomnak nem felel meg. Sajátos, leginkább közigazgatási jellegű "tulajdon átruházásnak" kell minősíteni a bankjegyek fizetőeszközként való terjesztését. E sajátosságot alátámasztják az MNB tv. azon rendelkezései, amelyek a kötelező névértéken való elfogadásról, a hamis, hamisított, csonka bankjegyek és érmék elfogadásának tilalmáról, az „elhasznált” bankjegyek és pénzérmék átváltásra elfogadásáról, és a megsemmisülés jogkövetkezményéről rendelkeznek.

1.3. A Társaság szerzői jogi jogállása a bankjegy-grafikákra nézve

Az 1999. szeptember 1. előtt a Társaságnak, mint munkáltatónak átadott művekre nézve az rSzjt. szabályait kell alkalmazni [Szjt. 107. § (1) bekezdés]. Az rSzjt. 14. § (1) bekezdése alapján a munkaköri kötelezettség körében alkotott művekre, ha a munkáltató a munkaviszony tartalma alapján a mű felhasználására volt jogosult, **a mű átadásával a szerző hozzájárult a mű nyilvánosságra hozatalához és a felhasználás joga átszállt a munkáltatóra.** A munkáltató ezt a felhasználási jogot a munkaviszony tartalma és működési (értsd: tevékenységi) köre által meghatározott terjedelemben szerezte meg és gyakorolhatta. (E körön kívül a szerzőnél maradt a felhasználási jog, amelyet a munkáltató hozzájárulásával gyakorolhatott. Ez a hozzájárulás csak alapos okból volt megtagadható.)

A Társaság nevének tevékenységi köre utaló eleme (Pénzjegynyomda) is arra utal, hogy a tevékenységi köre nyilvánvalóan a munkavállalói által (és esetleg külső harmadik személyek által) alkotott szerzői művek pénzkibocsátás körében való felhasználására terjed ki. Ezért lehet megállapítani, hogy valamennyi, a munkavállalók által munkaköri kötelezettség alapján készített, bankjegyhez (vagy pénzérméhez) felhasznált műre nézve a Társaság, mint munkáltató, az átadással felhasználási jogot szerzett, és e felhasználási jog terjedelme a Társaság tevékenységi körében korlátok nélkül gyakorolható (volt).

---

⁷ MNB tv. 4. § (2) bekezdés

⁸ Az SzJSzT gyakorlatában műfajára tekintet nélkül töretlenül érvényesül, hogy a hivatalos irati funkció kizárja a szerzői jogi védelem érvényesülését (SzJSzT 19/02, 27/01, 36/02, 25/03).

Ebben az esetben a pénzkibocsátás („a munkáltató működési körén belüli joggyakorlás”) tekintetében a jogi helyzet alapján véve megegyezik a hatályos Szjt. szerinti munkáltatói jogszerzés eredményével.

A lényegtelen különbség egyrészt abban áll, hogy a munkáltató „csak” a felhasználás jogát, nem pedig a teljes vagyoni jogot szerezte meg, azonban ezzel is szabadon rendelkezhetett, amely a teljes megszerzett felhasználási jog harmadik személynek történő átengedését lehetővé tette. Másrészt pedig a korábbi törvény alapján nem lehetett érvényesen kizárni a szerző díjazását arra az esetre, ha a munkáltató harmadik személlyel felhasználási szerződést kötött. Azonban abban az esetben, ha a munkáltató feladatkörébe tartozott a felhasználási szerződés kötése, a díj a törvény végrehajtási rendeletében meghatározott %-os mértéknél (a munkáltatóhoz befolyt díj 60%-a) alacsonyabb mértékben is meg lehetett állapítani.⁹

A hatályos Szjt. szerint az Szjt. 30. § (1) bekezdése alapján a munkaviszonyból folyó kötelesség teljesítéseképpen alkotott műre a vagyoni jogok a törvény erejénél fogva a munkáltatóra szállnak át. A jogátszállást kiváltó jogi tény a mű átadása a munkáltatónak.¹⁰ Az átadás csak munkajogi és nem szerzői jogi alapon követelhető. A munkaviszony létrejötte, illetve a szolgálati kötelezettség létezése önmagában még nem telepíti a munkáltatóra a szolgálati művekre nézve a szerzői vagyoni jogokat. A munkavállaló a munkáltatóval kötött írásbeli szerződéssel kizárhatja az említett jogátszállást, vagy annak terjedelmét, vagy tartamát korlátozhatja.

Ilyen ellenkező megállapodás hiányában a vagyoni jogok jogosultja a munkáltató, amely e jogával az Szjt. 9. § (6) bekezdése alapján szabadon rendelkezhet.¹¹

Ha a Társaság pénzkibocsátási célra enged át felhasználási jogot (ruház át vagyoni jogot) az MNB-re, a pénzkibocsátás, mivel a szerzői jogi védelem alól kivett cselekménysornak tekintendő, semmilyen körülmények között nem alapozhatja a meg a munkavállaló szerzők díjigényét.

A megkeresés 3. melléklete szerinti szerződés alapján az MNB szerzői jogi szempontból is fel van jogosítva a Társaságnak mind az rSzjt., mind az Szjt. szerinti munkáltatói jogszerzése alapján az "utánzatok" készítésének engedélyezésére. (A pénzkibocsátáshoz erre a szerzői jogosításra azért nincs kifejezetten szükség, mert az törvény alapján, a szerzői jogi védelem alól kivéve történik.)

II. Egyes megállapítások

---

⁹ 9/1969.(XII.29.)MM.r. 12.§ (2) bekezdés

¹⁰ A szolgálati jelleg jogkövetkezményeire nézve hasonlóan: SzJSzt 09/01, 14/02,

¹¹ „A jogszerző ... a vagyoni jogokkal a továbbiakban rendelkezhet.”

2.1. Válasz az 1. kérdésre

Figyelemmel arra, hogy a pénzkibocsátás teljes folyamatára igaz, hogy abban a szerzői jogi törvény szabályait a bankjegyeken rögzített szerzői művekre a hivatalos irati funkció miatt nem lehet alkalmazni [Szt. 1. § (4) bekezdés], ezért a bankjegykép (grafika) szerzője nem rendelkezne az emlékbankjeggyé történő átdolgozással összefüggésben engedélyezési jogokkal még akkor sem, ha az eredeti 500 Ft-os bankjegy grafikáját nem munkaviszonyban alkotta volna.

Mivel azonban a szóban forgó bankjegyképek szolgálati (munkaviszonyban alkotott) művek, a szerzői átdolgozási jog egyébként sem gyakorolható. Mivel az átdolgozás 2006-ban történik, ezért e megállapítást a hatályos Szt. alapján kell megítélni. Az Szt. 30. § (5) bekezdésének második mondata alapján „mellőzni kell a szerző kérésére nevének feltüntetését akkor is, ha a művön a munkáltató a munkaviszonyból eredő jogaival élve változtat, de a változtatással a szerző nem ért egyet.”

Még ha a pénzkibocsátás során megvalósított többszörözés és terjesztés szerzői jogi felhasználás lenne is, a munkáltató (= a Társaság) saját felhasználásaként minősülne a szóban forgó esetben a pénzkibocsátás teljes, szerzői jogi felhasználásnak minősíthető folyamata. Sőt, a pénzkibocsátás sajátos jellegére, a folyamatban résztvevő jegybank és Társaság szerepére tekintettel a saját jelleget nem érinti az a tény, hogy a pénzkibocsátás többszörözési és „terjesztési” elemeit nemcsak a munkáltató maga, hanem a munkáltató és az MNB együtt valósítják meg.

[A bankjegykép (grafika) szerzőjének jogai a pénzkibocsátási funkcióba kerülés előtt, vagy akkor lennének gyakorolhatók, ha a grafikát nem pénzkibocsátás keretében használnák fel. Ekkor is érvényesülnek azonban a szolgálati jellegből adódó korlátok.]

2.2. Válasz a 2. kérdésre

Ami a szerző személyhez fűződő jogai közül a névjogot illeti, az Szt. 12. § (1) bekezdése, és 30. § (5) bekezdése, valamint a leírt sajátos felhasználási körülmények együttes tekintetbe vétele alapján a felhasználás jellegéhez igazodónak minősíthető az a mód, ahogy a bankjegyek a megkereséséhez csatolt 1. és 2. mellékletben jelenleg feltüntetik a szerzőket.

Ha tehát az emlékbankjegy előlapja tartalmazza az eredeti szerző művét és az átdolgozást, azon mind az eredeti szerző, mind az átdolgozó nevét fel kell tüntetni. Ha a hátoldalra "új mű" kerül, azon csak az "új mű" szerzőjének a nevét kell feltüntetni. Az sem kifogásolható azonban, hogy ha az előlapon felhasznált grafika szerzője nevét is feltünteti a hátoldal.

Ha az eredeti mű szerzője írásba foglalt¹² nyilatkozatot tesz arról, hogy az átdolgozással (változtatással) nem ért egyet, és ezt kéri, nevének feltüntetését mellőzni kell. Ilyen nyilatkozat hiányában a szerző nevét a fentiek szerint fel kell tüntetni.

A szerző neve feltüntetésének mellőzését – szintén írásban - a változtatásra utalás nélkül is jogszerűen kérheti.

2.3. Válasz a 3. kérdésre

A 3. sz. melléklet szerinti szerződés alapján - figyelemmel egyrészt az rSztj. 14. §-ára, illetve az Sztj. 9. § (6) bekezdésére, 55. §-ára és 106. § (1) bekezdésére¹³ - a bankjegyképekhez fűződő felhasználási / vagyoni jogok tekintetében a Társaság helyébe az MNB lépett (különös jogutódlás).

Ebből első látásra az következne, hogy a szolgálati művek szerzőivel csak az MNB állna jogviszonyban, tehát a szerzők igényt minden esetben csak az MNB-vel szemben érvényesíthetnének.

Ez a következtetés mégsem helytálló, mert szolgálati művekről van szó. A szolgálati mű szerzőjének csak a munkáltatójával (volt munkáltatójával) szemben állnak fenn igényei a szolgálati művel és az ezzel összefüggő felhasználással összefüggésben.¹⁴ Emiatt erre vonatkozó külön megállapodás nélkül is jogszerűen tehet a Társaság a szolgálati művel összefüggő nyilatkozatot a szerzőnek. Ezt erősíti az a tény is, hogy a Társaság az MNB törvényes közreműködője a pénzkibocsátásban.

Az MNB-vel, vagy más harmadik személlyel szemben akkor léphet fel közvetlenül a szerző, ha a harmadik személy úgy használ fel egy szolgálati művet, hogy az a szolgálati mű szerzőjével szemben szerzői jogsértést valósít meg. Erre példa lehet, ha a munkáltató nem szerzi meg a szolgálati műre a teljes vagyoni jogot, mert a felek ekként szerződnek, és a harmadik személy olyan jogot gyakorol akár a munkáltatóval való szerződés alapján, akár azt megszegve, amelyet a munkáltató nem szerzett meg.

Hasonlóképpen, ha egy szolgálati mű szerzője azt véli, hogy egy harmadik személy a munkáltatótól rendben megszerezte a vagyoni jogokat / a felhasználás jogát, de megsérti a szolgálati jelleg mellett is fennálló személyhez fűződő jogait (pl. névjogát), akkor közvetlenül felléphet a harmadik személlyel szemben.

2.4. Válasz a 4. kérdésre

Az átdolgozás több okból sem sérti a szerző Sztj. 13. § szerinti jogait.

---

¹² Sztj 30.§ (6) bekezdés

¹³ Sztj 9. § (6) A vagyoni jogok a törvényben meghatározott esetekben és feltételekkel átruházhatók, illetve átszállnak. A jogszerző - a jogok átruházására irányuló szerződés eltérő kikötése hiányában - a vagyoni jogokkal a továbbiakban rendelkezhet.

55. § A felhasználási szerződésre vonatkozó rendelkezéseket megfelelően alkalmazni kell a szerzői vagyoni jogok átruházására irányuló szerződésekre, valamint az előadóművészi teljesítmények felhasználására vonatkozó szerződésekre is.

106. § (1) Ahol e törvény szerzőt említ, azon megfelelően érteni kell a szerző jogutódját, illetve a szerzői jog más jogosultját is.

¹⁴ BH1990. 333.I. Szolgálati (munka-) viszonyban alkotott mű szerzője a szerzői díj iránti igényét csak a munkáltatójával szemben érvényesítheti.

A jelen esetben a szerzői jogi felhasználást – mint ezt fent az eljáró tanács már megállapította – magába foglalja, pontosabban felülírja a pénzkibocsátás közjogi / hivatalos jellege. Ez pedig azzal jár, hogy az Szjt. 1. § (4) bekezdése nyelvtani értelmezése alapján: „nem tartoznak a törvény védelme alá [a hivatalos iratok]” sem vagyoni, sem személyhez fűződő jogok, köztük az Szjt. 13. §-a szerinti jog sem gyakorolható a hivatalos irati–pénzkibocsátási funkció betöltése során. Más szóval a szerző nem hivatkozhat az Szjt. 13. §-ára az emlékbankjegy kibocsátásával kapcsolatban, függetlenül annak példányszámától.

A fenti határozott megállapításnak az eljáró tanács tudomása szerint csak közvetett joggyakorlati, jogirodalmi előzménye van a korábbi, e tárgyú szakvéleményekben, és törvényt magyarázatokban.¹⁵ A közvetettség azt jelenti, hogy az előzmények kifejezetten nem foglalkoztak az integritáshoz való jog fennállásával, illetve gyakorolhatóságával.

Ezért arra az esetre, ha a megállapítást egy esetleges jogsértési ügyben eljáró bíróság nem fogadná el, az eljáró tanács megvizsgálta, hogy a 3. melléklet szerinti bankjegyképet létrehozó átdolgozás alkalmas lehet-e a 2. sz. melléklet szerinti bankjegykép szerzőjének Szjt. 13. § alapján fennálló, a mű sérthetlenségéhez fűződő jog megsértésére.

Az Szjt. 13. § szerinti személyhez fűződő jogot a mű szolgálati jellege általában véve nem oltja ki, hiszen ez a jog nem átruházható, arról nem lehet lemondani, az megmarad a szerzőnél. A jog gyakorlását azonban a munkáltató, mint a vagyoni jogok megszerzésére feljogosított befektető gyakorlatilag korlátlan változtatási /átdolgozási joga¹⁶ jelentősen bekorlátozza.¹⁷ Az olyan változtatás azonban – a személyhez fűződő jogok jellegére tekintettel – amely a mű eltorzítását, csonkítását, vagy más olyan megváltoztatását, vagy csorbítását jelenti, amely a szerző becsületére vagy hírnevére sérelmes, az Szjt-be ütközik. Emellett a munkáltató széles változtatási joga sem gyakorolható a rendeltetészerű joggyakorlás követelményeibe ütköző módon.¹⁸

Az utóbbi elvet alátámasztja az rSzjt. bírói gyakorlata is,¹⁹ és következik az Szjt. 3. § utaló szabályából is.

Az előző megállapítást – azzal, hogy a bírói gyakorlat fogja kialakítani a szerzői becsület-, illetve hírnévsértés megvalósulásának feltételeit - alátámasztja az SzJSzT gyakorlata.²⁰ E gyakorlat építészeti művek (tervek) esetében jelentős változtatás mellett sem állapította meg az integritási jog sérelmét.

---

¹⁵ Az SzJSzT gyakorlatában műfajára tekintet nélkül töretlenül érvényesül, hogy a hivatalos irati funkció kizárja a szerzői jogi védelem érvényesülését (SzJSzT 19/02, 27/01, 36/02, 25/03), A szerzői jogi törvény magyarázata, szerk: Gyertyánfy P., KJK-Kerszöv, Bp., 2000, 29,30.o.

¹⁶ Szjt 30.§ (5) bekezdés, BH1997. 19.I. A munkaviszony keretében, munkaköri kötelezettségként alkotott szerzői művet a munkáltató felhasználási jogánál fogva a szerző engedélye nélkül jogosult megváltoztatni.

¹⁷ A szerzői jogi törvény magyarázata, szerk: Gyertyánfy P., KJK-kerszöv, Bp., 2000, 173,174.o.

¹⁸ Hasonlóan a német szerzői jogban is. V.ö. Wandtke/Bullinger: UrhR, Praxiskommentar zum Urheberrecht, Verlag C.H. beck, 2002. München, 43.§-hoz fűzött 84-86, és 99-103 széljegyzetek, Schricke: Urheberrecht, Kommentar, 2. Auflage, Verlag C.H. Beck, München, 1999, a 43.§-hoz fűzött 83-87. széljegyzetek.

¹⁹ BH1989. 57. A munkaviszonyban alkotott szerzői művet a munkáltató a működési körén belül alkotott más műben is jogosult felhasználni. Ezt a jogát azonban, csak társadalmi rendeltetésének megfelelő módon gyakorolhatja.

²⁰ SzJSzT 02/01, 35/02.

Ennek több, valós indoka is volt. Egyrészt funkcionális művekről²¹ volt szó, tehát egy épület funkciójának változása erősen indokolja a lényeges mértékű változtatást is. Másrészt az épület tulajdonosának tulajdonjoga a szerző (tervező) jogával azonos rangú magánjog, amelynek gyakorlását indokolatlanul, visszaélészerűen nem akadályozhatja meg a szerző. Harmadrészt középületek esetében a változtatás megengedését indokolhatja például a politikai rendszerváltozás, amely szükségszerűen kihat az épített környezet alakítására is. Egy középület homlokzatának, egész külső alakjának tervgazdaságban támogatott megvalósítási módja, és ennek terve – hacsak közjogi eszközökkel a kulturális örökség körébe nem sorolják - megváltozott körülmények között általában megváltoztatható.

Ezért igen ritka esetekben lehet csak funkcionális művek esetében arra a megállapításra jutni, hogy a munkáltató változtatási joga ellenére is megvalósul az integritási jog sérelme.

A jelen esetben is funkcionális művekről van szó, és ez eleve korlátozza az integritási jog sérelmének lehetőségét. Másrészt a változtatást érdemben is vizsgálva, nyilvánvaló, hogy nem valósul meg a szerző becsületére, hírnevére sérelmes változtatás.

A 2. sz. melléklet szerinti bankjegykép előoldala annyiban változik meg, hogy a kép mintegy 1/5-ét kitevő különálló grafikai elemek (MNB, sorszám) helyébe más grafika kerül.

Ez a változtatás az új (emlék) funkció által megkívánt, és nem tekinthető sem a mű lényegét érintőnek, sem pedig nem lehet alkalmas a szerző becsületének, hírnevének sérelmére, sőt hírnévfokozó hatású. Az emlékbankjegy kifejezetten alkalmas a grafikusok szerzői megbecsülésének fokozására. (Az eljáró tanács – mivel megbízás alapján jár el, és erre kérdés nem vonatkozott - nem vizsgálja az emlékbankjegyet esztétikai szempontból.)

Összefoglalva az eljáró tanács megállapítja, hogy az Szt. 1. § (4) bekezdése – a szerzői jogi védelem alóli kivétel - kizárja az Szt. 13. §-ára való hivatkozást. E megállapítás vitatása esetén is leszögezhető, hogy az emlékbankjegyen megvalósuló átdolgozás nem alkalmas a szerző műve integritásához fűződő személyiségi joga megsértésére.

2.5. Válasz az 5. kérdésre

Az eljáró tanács abból indul ki, hogy a pengőbankjegyen felhasznált grafikákra nézve a védelmi idő még nem telt el. (Ha a védelmi idő eltelt volna, akkor a kérdés fel sem vetődik.)

A Társaság közvetett (1946-ban létezett) jogelődjének, a pengőbankjegyen felhasznált grafikákra vonatkozó jogszerzésére (1946.) eredetileg a szerzői jogról szóló 1921. évi LIV. törvénycikk vonatkozott, amelynek alapján a Társaság jogelődje megszerezte az eredeti

---

²¹ A 20. lábjegyzetben hivatkozott német gyakorlat is hangsúlyozza, hogy műfaj és „branch”, tehát kulturális ipari ágazat-specifikusan kell szemlélni a személyhez fűződő jogok érvényesülését. Funkciótlan művészeti alkotások esetén szélesebb körben gyakorolható az integritáshoz való jog.

grafikai művekre vonatkozó vagyoni jogot. Az a törvény ugyanis a megbízás alapján készült művekre is lehetővé tette a szerzői jog átruházását (3. §), és képzőművészeti alkotások esetében még azt a rendelkezést is tartalmazta, hogy ha a szerző valamely művét másnak tulajdonába bocsátja, ezzel a szerzői jog átengedettnek minősül (63. §). Az egyszerűen életszerűtlen feltételezés, hogy a Társaság jogelődje ne szerzett volna szerzői jogokat is, amikor az átadás alapján tulajdonjogot szerzett a grafikák eredeti műpéldányaira.

Ez azt jelenti, hogy az államosítás idején a Társaság közvetett jogelődjének vagyonába tartoztak a szóban forgó grafikákra vonatkozó szerzői vagyoni jogok²². (E megállapítás szükségtelen, ha a Társaság közvetett jogelődje is állami tulajdonban állt.)

E jogok az államosítással átszálltak a Társaság közvetlen jogelődjére, majd a Társaságra.²³

Az rSzt. 56. § (1) bekezdése alapján rendelkezéseit alkalmazni kell a hatálybalépésének időpontjában a korábbi jogszabályok szerint szerzői jogi védelem alatt álló művekre is. A törvény nem érinti a hatálybalépése előtt létrejött felhasználási szerződéseket. Az Szt. 107. § (1) bekezdése alapján az 1999. szeptember 1-jét követő felhasználási cselekményekre – ide nem értve a korábbi szerződéseket – az Szt-t kell alkalmazni. Ebből két megállapítás következik:

- sem az rSzt; sem az Szt. nem érintette a Társaság szerzői jogi jogállását a pengőbankjegyek grafikáira nézve,
- a pénzkibocsátásra az Szt.-t kell alkalmazni.

A fentiek alapján korlátozás nélkül felhasználhatja a Társaság az 1946-os bankjegykép grafikáját pénzkibocsátási célra. Ez a megállapítás csak akkor nem helytálló, ha a Társaság közvetett, 1946-ban létezett jogelődje olyan korlátozott jogátruházási /felhasználási szerződést kötött a szerzőkkel, amely kizárta a százmillió pengős bankjegyen való feltüntetéstől eltérő felhasználást.

Budapest, 2006. május 4.

dr. Gyertyánfy Péter
a tanács elnöke

dr. Faludi Gábor
a tanács előadó tagja

Sárkány Győző
a tanács szavazó tagja

---

²² 1948. évi XXV. tv. 6. § (1) bek.

²³ V.ö.: BH1997. 476.